

RIIGI TUGITEENUSTE KESKUS

RIIGIHANKE ETTEVALMISTAMINE JA HANKIJA VAJADUSTE KAARDISTAMINE

Alice Reisel
Riigihangete spetsialist

23.11.2017

RIIGI TUGITEENUSTE KESKUS

Riigihanke korraldamise üldpõhimõtted

- hankija **tegutseb** RH korraldamisel läbipaistvalt, kontrollitavalt ja proportsionaalselt;
- hankija **kohtleb** kõiki isikuid võrdselt ja jälgib, et kõik isikutele seatavad piirangud ja kriteeriumid oleksid riigihanke eesmärgi suhtes proportsionaalsed, asjakohased ja põhjendatud;
- hankija **tagab** konkurentsi efektiivse ärakasutamise ilma, et oleks konkurentsi moonutanud;
- hankija **väldib** huvide konflikti;
- hankija **kasutab** rahalisi vahendeid säästlikult ja otstarbekalt, sõlmib hankilepingu parima võimaliku hinna ja kvaliteedi suhte alusel ning viib riigihanke läbi mõistliku aja jooksul.

NB! Samuti eeldab lepingu täitmine RH korraldamise üldpõhimõtete järgimist!

23.11.2017

RIIGI TUGITEENUSTE KESKUS

Kaardista oma vajadused

Pane paika eesmärk

Ära osta/telli igaks juhuks

Konsulteri asjatundjatega

Tunne turgu/pakkujaid

23.11.2017

RIIGI TUGITEENUSTE KESKUS

Turu-uuringu läbiviimine

- **Mis on turu-uuring?**
 - *Turu-uuring on info kogumise protsess tarbijate, konkurentide, turunduse ja müügikanalite ja tegevusala mõjutavate jõudude kohta ning selle kohta, milliseid lahendusi turg pakub!*
- **Mida annab turu-uuring?**
 - *RHS § 10 sätestab, et hankija võib enne riigihanke alustamist hankelepingu eseme täpsemaks piiritlemiseks ja riigihanke ettevalmistamiseks teha turu-uuringu.*
 - *Turu-uuringu läbiviimine annab võimaluse analüüsida olemasolevat ja prognoosida tulevast olukorda- tagab eelkõige õige hinnataseme määramise-õige menethusliigi valiku ja piirmäärade järgitavuse, lisaks alternatiivsed lahendused!*
- **Turu-uuringu läbiviimine? Mis on lubatud, mis mitte? (RHS § 10)**

Kuidas turu-uuringut läbiviia?

 - *Hankija enda otsus (nt teabepäringu alusel- sisaldab kirjeldust hankija vajaduste kohta ning küsimusi nt hinnatasemete, teadmiste, vahendite jms kohta).*
 - *Teabepäringul peab selgelt väljenduma, et tegu ei ole RH ega siduva kohustusega (nt. ei käsitleta kval.tingimusi ja hindamise kriteeriume).*

23.11.2017

RIIGI TUGITEENUSTE KESKUS

➤ Turu-uuringu läbiviimine? Mis on lubatud, mis mitte? (RHS § 10)

Tegevused konkurentsi moonutamise ärahoidmiseks:

- oluline vestluste jäädvustamine ja eRHR laadimine (protokoll, video, salvestis);
- infopäevade läbiviimine (ümarlauad), koostöö erialaliitudega;
- välja tuua, kellega koostööd tehti;
- samasisulise teabe edastamine riigihanke alusdokumentides;
- pikk pakkumuse esitamise tähtaeg- välistab eelise.

Kui meetmed ei taga võrdse kohtlemise põhimõtet, siis

- pakkuja põhendamise kohustuse loomine- mõistliku tähtaja jooksul võimaluse selgitada ja tõendada, et tema kaasatus ei moonuta konkurentsi;
- pakkuja eemaldamine menetlusest (RHS § 95 lõik 4 punkt 7).

Tallinna Ringkonnakohus 26.04.2012 nr 3-12-119

Seega ei piisa RHS § 38 lg 2 p 4 alusel pakkuja hankemenetlusest kõrvaldamiseks mitte pelgalt tema osalusest sama riigihanke hankedokumentide koostamisel või muust seotusest hankijaga, vaid mõlemal juhul (alusdok. koostamisel ja/või muul viisil hankega seotud) tuleb tuvastada ka see, et nimetatud osalus või seotus andis pakkujale hankemenetluses teiste pakkujate ees tegeliku eelise.

23.11.2017

RIIGI TUGITEENUSTE KESKUS

Hankedokumentide koostamine

➤ Tehniline kirjeldus (RHS § 87 ja § 88):

- arusaadav terminoloogia ja esitatavate nõuete loetelu koond-
„Hõljuki ostmine- kummipaak koos kompassiga“
- tehnilise vormi puudumisel lähtutakse hankelepingu eseme kasutusomadustest või kasutatakse standardeid või nende kirjeldusi (RHS § 88 lg 2 p 1-6);
- kõikide nimetuste, kaubamärkide, sertifikaatide vms puhul – „või sellega samaväärne“;
„Ära kirjuta neid lihtsalt ümber“
- teenuse/asja kirjeldus – nõue, et peab olema „UUS“
„Narkootiliste ainete identifitseerija ostmine- näidiste pakkumine“
- küsimuste-vastustega ei saa alusdokumentide sisu muuta-aluseks on alusdokumentides kirjutatu (RHS § 46 lg 3)

23.11.2017

RIIGI TUGITEENUSTE KESKUS

➤ **Tehniline kirjeldus** (RHS § 87 ja § 88):

- võib sisaldada hindamiskriteeriume ja meetodikat;

„Iga suurem viga –3p (näiteks mittevastavus tehnilises kirjelduse sätestatud tingimusele).

*iga suurem viga ühes kohas -3 punkti, kui sama viga on mitmes kohas, siis -3*x kohtade arv (tehnilise kirjelduse punktis 3.1.1-3.1.11 sätestatud tingimused).“*

- Tehniline kirjeldus peab tagama kõigile ettevõtjatele võrdsed tingimused pakkumuse esitamiseks ega tohi tekitada objektiivselt põhjendamatuid takistusi riigihangete avamisel konkurentsile!

„Kontorimööbli ostmine- kasutajale mugav, ergonoomiline jne -määratle standardite/ISOdega jne- väärtused, mis on realselt hinnatavad!“

Kohtuasi T-8/09, 13.09.11

Hankija peab saama hanke eset oma vajaduste vastavalt vabalt määratleda, mis tähendab, et teda ei saa sundida arvesse võtma pakkumust, mis sisu poolest erineb tema poolt soovitud. Samuti muudab hanke eseme mittevastavus üldiselt võimatuks tõhusa võrdluse esitatud pakkumuste vahel, kuivõrd see kaotab nende ühise võrdusaluse. Lisaks, kui hankija kaldub kõrvale hankedokumentides sätestatust, võttes vastu pakkumused, mis ei vasta nimetatud dokumentides kindlaks määratud hanke esemele, oleks see läbipaistvuse ja võrdse kohtlemise põhimõtetega vastuolus.

23.11.2017

RIIGI TUGITEENUSTE KESKUS

➤ **Eeldatava maksumuse määramine** (RHS § 23 ja § 24):

- vahetu informatsioon turul oleva hinnatasemega;

„Kütuse hind- 6 kuu näide“

- hanke alustamise hetkel lisa esialgsele eeldatavale maksumusele hankelepingu pikendamise maksumus (järjepidev teenus-tuleviku kohustused, hankelepingu uuendamine- muudatused peavad jääma lubatud piiridesse § 123 lg 1);

„Eeldatav maksumus 132 000 eur (24 kuud), pikendamine 3 kuud (16 500 eur), summa 148 500 eur- muutus menethusliik“

- sisalduvad erinevad auhinnad või osalemistasud;

- sõidukite liisimisel (tähtajaline, pikem kui 12 kuud)- määrata intressid ja jääkmaksumus hinna sisse;

„Isikliku sõiduauto ostmine- jääkväärtust ei arvutata kuu liisingmaksumusse“

- tähtajatu hankelepingu korral (või pikem kui 48 kuud) – teenuse osutamise maksumus ühes kuus korrutada 48-ga.

23.11.2017

RIIGI TUGITEENUSTE KESKUS

➤ **Eeldatava maksumuse määramine** (RHS § 23 ja § 24):

- *samal aastal tellitud asja/teenuse kogumaksumus liidetakse planeeritavale hanke maksumusele- sama põhimõte kehtib ka väikeostude puhul;*
„Mööbli ost- 55 000 eur (LH), aasta lõpus vajadus veel 6000 eur“
„Mööbli ost- 116 000 eur (AM), aasta lõpus vajadus veel 12 000 eur“
- *kahtluse korral (summa määramisel) kasutada rangemat menetlust, välistab hilisema hanke tühistamise.*
„Maksumus nt 25% soodsam- kas põhjendamatult madal maksumus või puudulik turu-uuring?“

23.11.2017

RIIGI TUGITEENUSTE KESKUS

Registrihangete piirmäärad (klassikaline sektor) (RHS § 14)

Menetlusliik	Piirmäär	Tähtaeg
Lihthange piirmäär	alates 30 000 eur	5 töö päeva teate avaldamisest eRHR
Riigihanke piirmäär	alates 60 000 eur	15 päeva eRHR teate avaldamisest eRHR
Rahvusvaheline piirmäär	alates 135 000 eur	30 päeva eRHR teate avaldamisest eRHR

Ooteajad lepingu sõlmimiseks (RHS § 120)

Menetlusliik	Piirmäär	Ooteaeg
Lihthange	alates 30 000 eur	5 töö päeva
Alla rahvusvahelise	alla 135 000 eur	10 päeva
Üle rahvusvahelise	alates 135 000 eur	14 päeva

23.11.2017

RIIGI TUGITEENUSTE KESKUS

Sotsiaal- ja eriteenused – erimenetlus piirmäärad (RHS § 126)

Menetlusliik	Piirmäär	Tähtaeg	Ooteaeg
Eriteenused	alates 60 000 eur	hankija määrata	10 päeva
Sotsiaalteenused	alates 300 000 eur	hankija määrata	10 päeva

- **Sots.- ja eriteenused (vana RHS´i kohaselt lihtsustatud korras tellitavad teenused):**
 - va nt reisikorraldus, tõlketeenus, fotograafiateenused;
 - eriteenuseid ja sotsiaalteenuseid käsitletakse eraldi. Teenuste liigitus- CPV KOODID, EK määrus 213/2008, 28.11.2007.
- **Menetlusreeglid:**
 - kohaldatakse erimenetluse reeglistikku, st sotsiaal- ja eriteenuste erimenetluse kord määratakse riigihanke alusdokumentides sh läbirääkimiste osa (hankija enda määratleda- lähtu keerukusest, ajamahukusest);
 - võib kasutada nii avatud, piiratud jm menetlust- sellisel juhul kohaldada vastava menetluse kohta sätestatud korda (nt avatud menetluses on läbirääkimised keelatud);
 - algab hanketeate või eelteate avaldamisega eRHR´is, lepingute sõlmimisel kohaldatakse ooteaega- pakkumuse esitamise kutse edastatakse reageerinutele.

23.11.2017

RIIGI TUGITEENUSTE KESKUS

- **Erinevad menetlusliigid ja nende kasutamise võimalikkus- mida võib ja mida mitte**
 - ✓ **lihthange**- lihtne ja paindlik, läbirääkimised lubatud (ulatus alusdokumentides määratud);
 - ✓ **võistlev dialoog**- dialoogi vormis läbirääkimiste pidamine, hankija määrab pakkujate arvu- (nt. kui ei osata määratleda tehniliselt sobivaid lahendeid);
 - ✓ **innovatsioonipartnerlus**- pikaajaline protsess, läbirääkimised lubatud, pidev koostöö pakkuja ja tellija vahel- (nt. võimalus innovaatiliste toodete/teenuste väljatöötamiseks);
 - ✓ **avatud menetlus**- ajamahukas, läbirääkimised keelatud- (nt. asi/teenus);
 - ✓ **rahvusvaheline menetlus**- ajamahukas, läbirääkimised keelatud- (nt. asi/teenus);
 - ✓ **sotsiaal- ja eriteenus** - hankija enda reeglid va. seaduses kohaldatava menetluse rakendamise korral- (seaduse säte);
 - ✓ **ideekonkurss**- reeglid vähesed ja paindlikud, hankijal võimalik osalejate arvu piirata (nt. uuenduslike lahenduste, ideekavandite väljatöötamine);
 - ✓ **läbirääkimistega menetlused**- läbirääkimiste pidamine- (nt. asi/teenus-täiendamine);
 - ✓ **erandid**- ei pea järgima RHS sätestatud korda- (seaduse säte).

Lähtuvalt menetlusliigi valikust, saate paika panna, kuidas protsess kulgeb ja millised võimalused Teil hanke läbiviimisel on.

23.11.2017

RIIGI TUGITEENUSTE KESKUS

➤ RH osadeks jaotamine ühe menetluse raames (RHS § 27):

- alates 60 000 eur (vältida VKE konkurentsi piiramist)
 „Pakkuja 3 lõppenud majandusaasta netokäivete (müügitulude) summa peab olema kokku vähemalt:
 1. OSA 1 puhul 100 000 eurot km² ta;
 2. OSA 2 puhul 50 000 eurot km² ta;

NB! Mõlemale osale pakkumust tehes, peab majandusaastate netokäivete summa olema mõlema osa miinimumnõuete summeeritud maksumus ehk 150 000 eurot.“

- põhjendamise kohustus alusdokumentides, kui ei jaga osadeks (põhjendust ei saa vaidlustada küll aga põhjendamatus);
 „HT- Hankija ei jaga riigihanget osadeks, sest hankelepingu esemeks on sama eesmärgi saavutamiseks vajalikud asjad ja/või teenused.“
- Millal ei või? (funktsionaalselt koostoimivad või sama eesmärgi saavutamiseks vajalikud asjad).

23.11.2017

RIIGI TUGITEENUSTE KESKUS

➤ Alusdokumendid sisaldavad (RHS § 77):

Riigihanke alusdokumendid on kõik hankija koostatud või viidatud dokumendid, milles on määratud ühe konkreetse riigihanke üksikasjad, sealhulgas pakkuja esitatud tingimused ja dokumentide esitamise nõuded.

- tehnilist kirjeldust;
- hindamiskriteeriume ja metoodikat;
- alternatiivsete lahenduste võimalikkust ja nende nõuded;
- lepingute projektid või lepingu olulised tingimused (soovitame projekti(de) lisamist)-väldite edaspidiseid vaidlusi;
- pakkumuse esitamise nõuded (nt enne pakkumuse esitamist kohaga tutvumine);
 „Heakorrateenuste tellimine (akende pesu)- mitmekordsed? kui kõrgel? kuidas avanevad?“
- näidiste esitamise tingimused ja kord;

23.11.2017

RIIGI TUGITEENUSTE KESKUS

- ühiselt hankimise korral (kohustused täitmisel lähtuvalt osakaalude suurusest);
- kõikide pakkumuste tagasilükkamise alused (RHS § 116);
„Kontorimööbli ostmine- liialt üldsõnaline tehniline kirjeldus- ei võimaldanud hinnata (nt mugav, energiasäästlik kasutamisel, keskkonnasõbralik).“
„Hankija lükkab pakkumuse tagasi, kui pakkumuse maksumus ületab hanke eeldatavat maksumust.“
- hanketeatesse lisada ärisaladuse määramise kirje (hiljem esitatud selgitus ei pruugi olla aluseks ning kahju võib olla juba tekkinud).
„HT lisateave- RHS § 111 lg 5 pakkuja märgib pakkumuses, milline teave on pakkuja ärisaladus ning põhjendab teabe ärisaladuseks määramist.“

NB! Erinevuste korral, hanketeate ja hanke alusdokumentide vahel, on üliluslik hanketeates sätestatu (RHS § 77 lg 9)!

23.11.2017

RIIGI TUGITEENUSTE KESKUS

Riigihanke menetlemine

- **Dokumentide muutmine ja selgitustele vastamine** (RHS § 81 ja § 46):
 - dokumente saab muuta vaid enne pakkumuse esitamise tähtaega või alusdok. vaidlustuse puhul või eRHR tõrke puhul (eelnev 8h);
 - tavapäraselt kohustus 3 tp jooksul;
 - kui pakkumuse esitamise tähtpäevani on vähemalt 6 päeva ning miinimum tähtaegade ja kiireloomuliste asjade puhul 4 päeva ja lihthanke puhul 1 tööpäev, siis selgitustaotlustele vastama ei pea;
 - rahvusvahelise hanke puhul- 48h enne pakkumuste avamist ei saa tingimusi muuta-hange muutub kehtetuks. Euroopa Liidu Teataja avaldamise tähtaeg!
„Avastan ise, et dokumente oleks vaja natuke täiendada/muuta- hinnata muutuse olulisust, sest 1. muutuse sisseviimisel peate hanke tühistama; 2. jätate muutuse sisse viimata, saata teenuse, mille puhul jääb midagi tegemata.“

23.11.2017

RIIGI TUGITEENUSTE KESKUS

- **Pakkumuste esitamise tähtajad ja nende muutmine** (RHS § 82):
 - *Lihthange – 5 tp, Avatud menetlus – 15 p, Rahvusvaheline menetlus. – 30 p;*
 - *alusdokumentide muutmisel vähemalt ½ pakkumuse tähtajast (lähtuda RHS § 93 või § 94 sätestatud tähtaegadest);*
 - *rahvusvahelised hanked – avaldamine 48 h jooksul teate esitamisest (arvestada pakkumuse esitamise tähtaja määramisel);*
 - *Pikendama ei pea- kui tegu kontaktandmetega või muutustega, mis ei muuda juba esitatud pakkumust kehtetuks!*

23.11.2017

RIIGI TUGITEENUSTE KESKUS

Mida rohkem informatsiooni Te alusdokumentides välja toote ja mida täpsemalt oma teenust/toodet kirjeldate, seda suurema tõenäosusega ja väiksema kuluga Te soovitud tulemini jõuate!

Suured tänud kuulamast ja kaasa mõtlemast!
Edukaid hankeid!

23.11.2017